

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 ерач. у злату, на по године
10 ерач. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногора“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Церу Рамадановићу, к. д. аген-
ту у Котор. Допис се шаље
уредишту. Рукописи се не вра-
ћају.За описе плаћа се: за сваку
риџу или за број од пет риџа
ра по 2 новчића на први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Његова Преузвишеност Хајдар-паша, Валија скадарски, стигао је, као што је јављено у прошлом броју, са својом пратњом у суботу вече на Цетиње. На сусрет Њег. Преув. Валији отишли су са Цетиња на Ријеку, а одатле паробродом „Давидом“, г. А. Радовић маршал Двора, да га од стране Њ. Кр. Височанства Господара поздраве добродошлицом, као и г. г. Мило Церовић, ађутант Њ. Кр. Височанства и Душан Греговић, секретар Министарства Иностраних Дјела, који су му били аташирани за вријеме његова боравка на Цетињу. — Кад је Валија са својим паробродом наишао поред Лесендре, поздрављен је с тврђаве са 17 топовских метака, а у 4 сата послје подне стигао је Валија с пратњом на Ријеку и одсио у Књ. Дворцу, гдје је била службена закуска. Варош је била окићена турским и црногорским заставама.

У 5½ сати кренуло се у дворским колима пут Цетиња. Улице су биле пуне народа, који је поздрављао Његову Преузвишеност. У вече био је објед код овдашњег отоманског посланика Њ. Пр. Февзи паше, за вријеме којег је свирала војна музика.

Сјутрадан у недељу, у 11 сати прије подне Валија са својом свитом био је примљен од стране Њ. Кр. Височанства Господара у свечаној аудијенцији. Њ. Преузвишеност допратио је и отпратио у Дворским колима г. А. Радовић, маршал Двора. За вријеме пријема једна чета упарађених војника одавала је војничке почасте, војна музика свирала је марш „хамидије“, а са „табје“ пуцали су топови. —

При аудијенцији Валија је нагласио да има нарочиту мисију, да од стране Њег. Величанства Султана поздраве нашег Узвишеног Господара и да Њ. Кр. Височанство увјери о пријатељству и поштовању Њ. Вел. Султана према Њему. Даље је Валија изјавио да се особито сретним сматра, што му је у дио пало, да послје 38 година поново види Црну Гору и на челу јој омиљеног Господара, и то не више Црну Гору непријатељску, већ искрено пријатељску, мирну, срећну и упућену путем културног и материјалног цијетања и напретка.

Послје подне, Валија је чинио посјете најприје Њег. Високопреосвештенству г. Митрополиту, на нашим министрима и другим великодостојницима и дипломатском кору. У вече био је у почаст његову велики објед у Свјетлом Двору, за вријеме којег је Њ. Кр. Височанство Господар подигао здравицу за здравље Њ. Вел. Султана.

Сјутра дан била је војничка смотра на Обилића пољани, при којој је војском командовао г. бригадир Ј. Вукотић.

Послје смотре, Њ. Преузвишеност с пратњом почашћени су били у салонима Војног Стана. Ту је наш министар војни, г. војвода И. Пламенац, напио храброј турској војсци.

На подне и у вече Валија је имао част бити на интимној трпези у Св. Двору.

У уторник, у 9 сати најутра, истим редом којим се је и дошло, Валија се је повратио у Скадар. —

При расставку на своме пароброду, Валија је замолио г. маршала Радовића, да изјави његову дубоку благодарност Господару на искреном и сјајном дочеку, увјеравајући га, да му је ово једна од најљепших и најсвечанијих успона његова живота.

Поводом ове изванредне мисије намијењене су најсрдљивије депеше између Њ. Вел. Султана и Њ. Кр. Височанства Господара.

Овом приликом Њ. Краљ. Височанство Господар благоволио је одликовати Валију и његову свиту разним степенима Давилова ордена.

ЦЕТИЊЕ, 9 Јула.

Послје петог мјесеца рата.

И пет мјесец рата већ је прошао, т. ј. прошао је почетни период, у коме се је ратовање понајвише морало кретати на мору. Поред свега тога, у току досадашњег ратовања не може се забиљежити не само ни један обвјални бој између двије ескадре, него се не може забиљежити ни један бој ни између два макар другостепена брода, изузев зар бој „Варјага“ с једнијем одјељењем јапанске флоте, — читаво досадашње ратовање на мору исказивало се је само у опсади, у појединым сукобима торпедњача и у успјешном раду подводних миња, које су до сад главну улогу играле.

Почетак шестог мјесеца застаје снагу објаву ратујућих страна на копну, и обје се спремају, како би једна другој нанјеле одлучан удар. Кад бисмо се запитали, како је досадашње ратовање утицало на обје ратујуће државе, онда бисмо дошли до закључка, да се не само није ратовањем уморила Русија, којој главни дио војске није још рата ни осјетио, него, како изгледа, ни Јапану се још сасвијем досадило није, поред све напрегнутости и гресничавог ратовања с њихове стране течајем минулијех пет мјесеци. Кад се пак ратујућим државама рат још ни из далека досадио није, онда би сувишно било изговарати, да се је тај рат досадио којој другој држави, коју ратни плам обухватио није, али у ствари није тако. Баш се те државе осјећају уморне од рата и то с тога, што им је постало тешко чувати неутралност, за коју су се још у почетку рата добровољно изјасниле.

Како изгледа, није лако сјећети свршених руку, кад се на очиглед збива нешто, из чега се могу развити догађаји од великог свјетског значаја. Све те државе изјављују жељу, да се рат скоро сврши. Али се и у другом, јачем облику исказује тај умор од рата, а то је, да се рат што прије сврши путем пријатељског посредовања. Улога посредничка тијем више мачи к себи, што она никад не бива без користи за посредвача и то тако да изгледа, да користовање није се је хтјело, ни жељело, него да се то чини, желећи учинити добро човјечанству. Али пошто то исто човјечанство врло мало вјерује у политичку несебичност, то се и улога посредовања јавља у исто вријеме и као врло тугајива. Због тога се и осјећа умор и досада једно од чувана неутралности, а друго отуда,

што се жељи, да се изиђе из тога пасивног односа према свјетским догађајима, да се прекине неутралност, те да се на један или други начин прими учашће у развоју историјских догађаја.

Свршетак петог мјесеца ратовања баш се је и објавио с једне стране тијем, што су учествовали разговори о томе, да би могуће било свршити рат посредовањем, а с друге стране тијем, што се је почело мање или више тврдити, да је могуће, да неке државе наруше строгу неутралност, која им почиње бивати теретна. Свак добро разумије, да је посредовање управо немогуће, нарочито послје категоричких изјава од стране обје ратујуће државе, а особито Русије; али поред свега тога разговори о томе не престају, и ако се нико не усуђује, да буде иницијатор у томе послу. Шта више, изгледа као да постоји нека борба за великодушност између Њемачке и Инглиске, те једна другој приписује почетак мисли о посредовању и прве кораке за остварење те мисли. Али по свој прилици правилније би било тај спор о посредовању приписати томе, што се свака од те двије државе боји, да једна другој не уступи zgodан тренутак и оне користи, које би се индиректно из рата могле извући. Мисао пак о томе да би једна или друга држава могла нарушити неутралност, није ни заснована ни на чему другоме, до једино на мањој или вишој жељи и тежњи, да се у своју корист окрене стање и услови, што их је рат створио.

Кад пођемо с ове тачке гледишта, онда изгледа, да и мисао о посредовању има неки реални основ, премда је овдје карактеристично то, што би се себичне тежње у давом случају имале задовољити на рачун Китаја, којему, буди речено, опет нешто обећају. Инглиска би на пр. веома жељела, да, колико је могуће сталније, осигура себи ону надмоћ, коју има у јужном Китају, те би без сумње у томе смислу тражила себи награду за посредовање, т. ј., да уклони све могуће конкуренте, па у том броју и Јапан, за експлоатацију жељезница, рудника и свих индустријских подухвата у томе дијелу Китаја. Њемачка је такође заинтересована да добије нове концесије у долини Јанцекијанга... Ако се и признаје, да земљиште за остварење тих претпоставка није саврело, опет се страх и брига о томе да се други не би користио агоднијем тренутком, исказује све јаче и све више. По себи се разумије, да је данашњи тренутак врло незгодан за да се изађе из оне строге неутралности, која је до сад чувана, али „трпљење“ неутралнијех држава подвргава се многим искушењима и саблавањима. Кад се пође с тога гледишта, онда се и може рећи, да су нератујуће државе ратом јако уморене.

Цар Вилхелм и Русија.

Кад је 85-ти руски Виборски пјешадијски пук кренуо на Далеки Исток, цар Вилхелм, као шеф тога пука, одговорио је на телеграфско извјешће пуковског команданта и пожељно своје пуку, да достојно послужи својој отаџбини и да се по-

врати са далеком бојишта увјенчан славом и побједом. Тај телеграм учинио је у Јевропи силан утисак, а штампа, нарочито она, која је непријатељски према Русији расположена, подигла је тијем поводом читаву ларму, покушавајући, да створи из тога политички инцидент од огромне важности. У овоме потоњем нијесу успјели, али тај телеграм још и данас не престаје и сувише интересирати докољне политичаре некијех јевропскијех политичких центума. Истина, данас више не мисле да тај телеграм чини обртну тачку у односима између Њемачке и Русије, иза чега би могао слиједити такав корак који би се могао сматрати као нарушење неутралности, јер изгледа, да су се увјерили, да Њемачка није ни мало склоњена, да неутралност руши. Али поред свега тога код многијех је изазвала неко подвјерење она искреност и срдљивост, којом дише царев телеграм. Но то је ствар сасвијем друга и ово питање, како пише „Новоје Време“, нико не мисли ни да пориче; али пита се: да ли цар Вилхелм због данашњег рата с Јапаном и ради тога Јапана мора промијенити своје досадашње пријатељске одношаје према Русији? Не види се, да би се имало разлога за то. Симпатије цара Вилхелма према руској војсци и флоти као и у опште према Русима, биле су увијек доста јасне и врло искрене, а нарочито према оној војсци, којој се он за шефа рачуна. Цар Вилхелм пак одавно се користије искреним симпатијама не само у војничким руским круговима, него и код руског народа и поштују га као великога патриота, који се тако усрдно труди о величини и благостању свога народа. Руски народ осјећа, да у цару Вилхелму не само не може видјети непријатеља, него не може у њему видјети ни човјека, који му не жељи добра. Све то скупа ствара такве односе, који се исказују у оној пажњи цара Вилхелма према Русији и Русима. Пошто он није јапански савезник, он и не може видјети разлога, због којег би био према Русији мање искрен сада, него до сада, као што ни Руси не виде разлога, да ушљод рата измени своје односе према Њемачкој. Но из овога не треба изводити закључак, да Русија и Њемачка не мисле ни о чему другоме, до да склопе међу собом савез за одбрану и напад, који би им осигурао и леђа и крила, као што неки листови мисле и тврде.

† ПАВЛЕ КРИГЕР.

У четвртак, 1. ов. мјесеца умро је у Кларенсу у Швајцарској послје кратког боловања посљедњи предсједник негдашње трансвалске републике, Павле Кригер. Умро је у прогонству далеко од своје напуштене домовине, којој је кроз двадесет година био предсједником. Павле Кригер родио се г. 1825 на једној фарми у окружју Колесберг у Капској колонији. Отац му је био сељак, који се још за његова дјетињства пресељо у Трансвал. Школског образовања није имао. У недостатку учитеља могао је само три мјесеца ићи у школу, те је од свога оца научио читати и писати. Но по природи необично способан брзо се истакао међу својим земљацима, који су га најпослије г. 1883 изабрали први пут предсједником републике. Од тога доба, па све док је постојала трансвалска република, био је Кригер увијек биран за предсједника. Од

Свештеник — јунак.

своје младости борио се против Инглеа за слободу Јужне Африке и извојевао је Трансвалску слободу, а као двадесетогодишњи председник Трансвала учинио је од ових једноставних фармера уређену културну државу. Кригер био је прави Бур, побожан, чврста и поштена карактера, енергичан и дошљедан до крајности. С бурском побожношћу и поштењем удружио је окретност и вјештину инглеског државника и као такав служио је од својих младих дана својој домовини, борећи се непрестано против инглескога насиља, док није најпослије невазитим инглески империјализам послје херојског отпора малог бурског народа угасио и потоњу искру слободе јужно афричке републике.

Три године трајала је јуначка борба бурског народа у Трансвалској и Оранжевој републици против највеће свјетске силе. Три године Павле Кригер бранио је бурску слободу против неисприног броја инглеских милијарда, војника и топова. Што год су разум, воља и срце учинити могли против насиља, све је Кригер са својим Бурима учинио, и пошто је својим јунашвом задивљиво цео свијет, који је скрштених руку гледао како сила гази право, руши прапорицу, коси јунаке, пошто је сву моралну славу себа и свом народу прибавио — Кригер је са својим јуначким силама подлегао. И кад се је већ оружани отпор бурски почео ломити, кад је већ пала Преторија, главни град Трансвала, оставио је Кригер 12. септембра 1900 г. своју отаџбину и пошао у Јерроду, да испослуже интервенцију великих сила у корист свога народа, да заинтересира по главаре великих држава за судбину своје отаџбине. Али га је разочарање пратило на сваком кораку. Свуда су га лијепо дочекивали и славили, али нико није имао воље да макне прстом за слободу републике, којој је Кригер био пошљедним предједником. Овај неуспјех тешко је утицао на старог Кригера, уз несрећу народну стизале су га породичне несреће једна за другом. Унуци и дјеца гинули су му у борби за слободу, а и жена му је умрла, док је у Јерроду увалуд обијао владарске прагове. Свуда је био одбијен, а само га је млада краљица Холандије примила као оца. Те невоље су старца тако сломили, да му је околина мислила, да ће га жалост убити. У то је склопљен и без његова учествовања мир у Веренингту, који је значио свршетак бурске слободе.

По завршетку рата Инглеа не хтједоше допустити Кригеру, да се врати у отаџбину. Од тога доба па до своје смрти живио је у Јерроду, оплакујући несрећу своју и свога народа. Ослађајући се на библију, а вјерујући свом душом у вјечну Провиђење, често је знао рећи: „Бог је тако хтио, он ће сигурно други пут друкче хтјети, али сад му се морамо покорити“. Тако је проводио потоње дане сиједи прогнаник, састављајући своје мемоаре, док га није у Кларенсу снашла смрт. Задња му је жеља била, да га сахране поред гроба своје жене, на светој груди своје несретне отаџбине. И гроб његов остаће за увијек светим аманетом његових земљака и свијех племенитијех људи, који цијене и поштују прави патриотизам. Павле Кригер, његови Бур и њихова очајна борба за слободу биће за сва времена неискривљени извор поуке за свакога, а нарочито за мале народе.

Слава Кригеру, великом мученику и неустрашимом борцу за народна права и слободу!

У војничкој болници у Харбину налази се на лијечењу и јунак Шчербаковски, свештеник 11. стрелачког пука, који се је прославио у битци на ријечи Јалу. Како јавља дописник „Новости Два“, отац Шчербаковски овако описује приворке у тиренченској битци: Наш 11. пук примачао се јутром 1. маја тиренченској позицији и остао неко вријеме у резерви, а батерија Муравскога била је позвана у бојни ред. Било нам је то најтеже вријеме: нехотиче обузимао нас је страх душе. И отац је у свој билежник уписао своју задњу жељу. Кад је погледао на сат било је три сата послје подне. У то се пук разврста у бојни ред и под звуковима војне музике навали на Јапанице. Отац Шчербаковски узме крст и ступи на чело стрјелача. Слика како вели тај свештеник, била је величанствена. Без икакво колебања ишли су славни стрјелци у сигурну смрт, по среди паклене ватре непријатељске, обсињавани кишом ђулади. Тада су узели пушке у руке и трком полетеше на Јапанице. Но непријатељ није прихватао навале. Предњи редови јпански, ранијеливши се, срнуше на обе стране, а резерва, што је у великом растојању стајала за њима, отвори тако страшну ватру, да су се уски редови на једном почели риједити.

Видећи да се неће моћи примачи Јапаницама, зауставише се и полегаше. Ту се отац Шчербаковски нађе иза стрјелача, који су пуцали на Јапанице, што су поново стали навалјавати. У тај је час нестало сваки осјећај страха. Ђулад и прантели сјали су смрт. Звиждаше ђулади и прасак граната нијесу дали прилике, да се човек разабере и да схвати сву опасност положаја. Само се је осјећало, да свуда наоколо хара смрт, да је све неизбежно и неуклониво, премда су ти осјећаји били нејасни, неодржени. У то официри, који су још преостали у бојном реду, дигоше на ноге своје стрјелце, јер су се Јапаници поново приближили. Војна музика се скупи и за свира химну „Боже Царја храни“. Под звуковима народне руске химне пукови, који су већ изгубили много официра, с пушкама у рукама поново насрнуше на непријатеља. Отац Шчербаковски, који је час прије клекнуо, устане и придружи се пуку. Ту, под звуковима химне, знакова и заповедних поклика, опет међу својим војницима, отац је почео сијесније разабирати, што се око њега абља. Осјети, да мора ићи напријед са својима, па нукло куд пукло. Међу војницима није опазио на трага каквом колебању. Стрјелци су само гледали на своје официре и слајело су вршили њихово заповиједање, као да су на вјесби. На то је настала силна бука. Музика замукне. Једни су потрчали напријед, а други су падали које убити, које рањени. Отац Шчербаковски осјети јак ударац у руку и у ногу и паде наунак, изгубивши свијест. Када је дошао к себи. Руси су увијали. Црквеник придигне Шчербаковскога и одведе га пред непријатељском натраг. Придружи му се један стрјелач да помогне рањеником при ходњу. Сјећа се, да се је у то на врхунцу с лијеве стране појавио један руски батаљон, на којег су Јапаници осули сву своју ватру, па су се тако могли остати 11 пука повући натраг по доста стрмом обронку горе, коју Јапаници још нијесу били обили. Прошавши пјешке још 2 и по врсте, стигне до сани-

тетског одјелења, гдје су му ране повезали. Отац Шчербаковски врло је скроман човек: не узноси се, премда је још млад, својим јунашвом, па ни свеопшта пакња и удивљење, којим га окружују, није га подало. Официри и војници у велике цијене врлога свештеника. На питање, да ли ће, кад за коју недељу оздрави, опет ићи на Јапанце, скромно је одговорио дописнику, да ће поћи, ако буде требало. „Та то ми је дужност“ — додао је на то.

Руска и јапанска артиљерија.

Руски официр, пуковник генералног штаба, Новици, овако је сараднику „Петерб. Вједомости“ означио разлику између руске и јапанске артиљерије: Руси браометни топ изабани у једној секунди 10 метака, од којих има сваки 300 арпа, а носи 6 врста. Но обичао се не стрјела даље од 5 врста Јапански браометни топ изабани само 8 метака у 1 секунду. На новога браометног топа пуца се или на „распрснуће“ или „на удар“. Ако метак треба да пробије н. пр. стјену и да се онда распрсне, топ се уприви „на удар“. Када се стрјела на живи циљ, на непријатељске батерије или пјешадију, онда се топ стави на „распрснуће“, па се метак распрсне у ваздуху послје одређеног броја секунда, осипавајући непријатеља кишом прапине.

Јапаници су топиштвам до сад постигавали успјехе, јер су имали бројну надмоћ и јер, као и Французи, не штеде метака, а при том централизирају ватру на извесна мјеста. А да ти успјеси зависе једино од бројне надмоћи, пуковник Новици доказао је то овим подробним излагањем артиљеријског боја:

Када се у битци непријатељ приближи на 5 врста, најприје отвара ватру на њега, прва му је сврха, да открије позиције непријатеља. Пјешадија треба да заузме положај пред фронтом и да заштити топиштво. Ако непријатељ одврати ватру, топиштво с ове стране промијени мјесто и примачне се ближе непријатељу. То је други појас артиљеријског добоја. Сврха му је, да ослаби ватру непријатељског топиштва у толикој мјери, да њихова сопствена пјешадија може пријећи у сферу артиљеријске ватре. Главна маса пјешадије чека у то вријеме изван ватрене сфере. Кад се војске једна другој примачну на 2—3 врсте, топиштво почне одлучном палбом спремати навалу пјешадије на непријатељску позицију. Иза тога слиједи навала пјешадије. На то се дио топиштва за пјешадијом примачне на трећу позицију, да га или морално подупре или да га заштити у случају уамичања. Ово је сфера артиљеријскога боја у модерном рату, у којем главну улогу игра топиштво. Ције батерије прије замукну, онај је побједоци. У таквој битци са браометним топовима број њихов одлучује, јер ће 200 топова ваада утукати њих 75. За то не треба ни талента ни особите тактике.

Јапански шијунји.

Један берлински лист увјерава, да је ђенерал Мишченко у разговору с дописником истога листа истакао одличну шијунјанају у Јапанаца, рекавши да то долази отуда, што скоро сва, па и најопаснија рекогносцирања врше прерушени и за ту службу нарочито спремијени официри већном из ђенерал-штаба, који у многобројним случајевима пропадају при вршењу те тешке и опасне службе. Руси су већ многе такве официре похватили или поубијали. Баш сад руски листови доносе једно дирљиво саопштење: „Два у Харбину

ухваћена јапанска шијунја добише, прије но што ће бити одведени на стрјелање, дозволу да могу писати својим ородицима. Њихова су писма гласила: Ови свамо оцу. Драги оче! Од како сам се родио, ти си ваада имао са мном муке и главобоље, и ја до данас не добих прилике, да ти за то дјелом заблагодарим. Најзад ми се даде прилика, којом ћу, надам се, моћи да ти докажем, да сам достојан, да ти будем син. Ја сам с једном великом идејом путовао по Манџурији, али сам пао шака Русама. За пет минута баћу мртан. Ја се смрти не бојим, јер умирем за отаџбину, мени је само много жао, што ми није пошло за руком, да наведем своју идеју. Заборави ме, драги оче, и ишчулај ме из срца!“ — Јококама својим синовима: „Драга дједо моја! Ваш је отац по заповијести мисадовој дошао у Манџурију, али на жалост није много успио. Руси су га брзо ухватили и на смрт осудили. Радујте се, што ваш отац умире часно. Љубите мајку вашу и будите знаменити људи. Више шта не могу да вам пишем“.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Књижевни јубилеј Вел. Књ. Константина). Ове године слави руски Велики Књаз Константин Константиновић двадесетпетогодишњицу својега књижевнога рада. Велики Књаз цјесник рано је почео цјевати, али издао је само своје пјесме, које је цјевао од кад му је било 20 година. Прва збирка његових цјесама обухватила је пјесме од 1878 до 1885 године и штампана је у мало егаемплара, од којих ни један није дошао на продају у књижаре. Збирка је била издата под именом К. Р. и у своје вријеме изазвала је велику сензацију. У Русији преписивали су је. На све стране говорило се о њој. Поједине пјесме стављали су на ноте. Послије три године издано је друго издање ове збирке, одређено за велику публику. У исто вријеме изашла је друга књига пјесама Великога Књаза, у којој су биле лирске пјесме од 1886 до 1888 год. Спјев „Мученик Севастијан“, „Пасма Мајкову“, „Сјету“, „Полонском“ и другима; „Споменица“ или успомене из војничког живота. У 1900 години изашла је трећа збирка пјесама Великога Књаза, које је цјевао од 1889 године.

Осим оригиналних пјесама, Велики Књаз издао је свој превод „Месинске вјесте“ од Шилера и Шекспирова „Хамлета“. За превод „Хамлета“ веле, да је најбољи и најелегантнији од свију досадашњих превода. Такође је издао и један драматски одломак „Препорођени Манфред“. Велики Књаз Константин Константиновић у главном је лирски цјесник и његови списи лаки су, грациозни и пуни особите дражи. У његовим пјесмама огледа се чиста умјетност. Без икакве тенденције за њега се може казати, да пјева као што славују цјева.

(† А. П. Чехов). У петак 2 јула, преминуо је знаменити руски књижевник А. П. Чехов у најлепшем цвијету развоја његовог књижевног талента, у 45 години живота. У лицу Чехова губи руска књижевност једнога од првих савремених писца, губи првог умјетника који је потпуно посвећен био у тајне вјештине и који се је у својој реду користио само онијема средствима која су својствена у мјетничком стварању. Ништа није помрача-

ЛИСТАК.

КОЗАЦИ.

Како у садашњем руско-јапанском рату главну улогу врше Козаци, упознајемо по „Обзор“ у и наше читаоце у сљедећем занимљивом опису. Како су Козаци настали, како се дијеле, колико их има, какав им је домаћи живот и чиме се у мирно доба највише занимају.

Крајеви, у којима живе Козаци леже између 42° 57' и 55° 28' сјеверне ширине, а 6° 15' и 104° 40' источне дужине. Њихова се постојбина шири према истоку до 100 степени, а населени су крајеве око Дона, Кубана, Терека, Волге, Урала, Иртиша, Онона, Ингоде, Амуре и Усури. Тај простор заузима 499.291 квадратну врсту у Јевропи са 3.670.020 душа, у Азији 13.239 врста са 2.926 душа, од којег броја отпада на остале народности 775.689 становника.

Поднебље је у козачким крајевима здраво и умјерено, провјетрани су само крајеве око ушћа неких ријека, н. пр. Кубана, Терека, Урала и у долинама Амуре, Усури. Крајеви донских Козака били су за Петра I. много проселанија, али су се доцније за једнога покрета смањили. Год. 1880. било је донских Козака 818.487 на 139.362 квадрат. врсте, а других народности 558.999 душа, укупно 1.367.486. Данашње подручје дијели ријека Дон у два неједнака дијела: сјеверни је дио раван и брехуљаст, јужни равна далека степа, позната због оскудице воде и иршаве вегетације.

Цијело подручје пресијеца 941 врсту дуга жељезница са 61 станицом и прилично запустен пут са 31 штацијом; телеграфских штапица бијаше поменуто године 65.

Кубанско козачко подручје заузимао је 58.236 врста са 519.007 Козака, осталих народности бијаше 152.805, укупно 671.812 душа. Сјеверним крајевима простира се бивше Црноморје, мало не равна степа, којом теку многе рјечице, које се излијевају у Азовско море. У низинама Кубана има и мочваре, које су зарасле трском. Шуме нијесу многобројне, земља је плодна. Кубану на југу издиже се Кавказ, који се према истоку све више исправља. У овом подручју дуга је жељезница 307 врста, те има 18 станица, а и по самом Кубану може се далеко бродити.

Подручје Терек-Козака не бијаше до године 1880. потпуно познато, а заузима три дијела. Жељезница бијаше дуга 191 врсту са 10 станица, толико их бијаше и на поштанским друштвама, а 14 телеграфских.

У подручју астраханских Козака има плодних и пресковитих крајева, а најважнија је за њих Волга, највећа јевропска ријека, важна за бродарење, а прегобата рибом. Заузимао је 7142 врста са 22.797 Козака, са другим народностима укупно 24.231 душу.

Осим истакнутих подручја постоје још подручја: оренбуршко, сибирско, семипалатинско, трансбалкашко и амурско подручје.

У појединим подручјима не мањка природног блага. У донским крајевима има највијерна множина каменог и смењена

угљена. Алабастр и друге руде ваде се у сибирским крајевима. Има огромних шума игличастог дрвећа, има и правих прашума. Винова лоза расте у кубанском, астраханском и уралском подручју, нарочито око Дона и Терека. Жито и поврће гаји се свуда, диве и пилуни покривају на Уралу и Волги далеке просторе. Воћарство се развило само у неким јужним крајевима. Вук је онуда обична авијер, медвјед у сјеверним странама; око Амуре и Усури има тигара, а на Онон-ријечи и у трансбалкашкој има животиња, које лављу скоупцјело криво. Воде су богате рибом; лове се сомови, јесетре и друга риба. Од домаћих животиња гаје говеда, коње, овце и свиње и у неким се крајевима сточарство лијепо развило. Око Урала гаје и камиле, пчеларство цјета међу кубанским и сибирским Козацима.

У течају времена развило су се животне прилике међу Козацима тако, да они данас у руском царству чине засебни организам, а поготово се међу њима развило племство. Године 1838 било је 14.995 племића, а 1880. год. 33.869. Било је међу Козацима и таквијех, који бијаху храбри, смјели, подузетни, одлични, па су због тога и упливисали на своје другове. Окакве људе бирали би за „жетмане“, заповједнике и врховне своје главе.

Међу обичним Козацима развили су се и „Трговачки Козаци“, који имаху по својим трговачким правима веома велик утлив, ширили би се и у другим подручјима, но данас их има још међу донским и кубанским Козацима. Некозаци бавили су се ручним радњима, обртом, ци-

љодједством, трговином, хиргани и халмупи развише се у пастире Козак — војник није смио бити пољодјелац, јер би га казнили смрћу.

Од год 1867. могли су и Некозаци куповати међу Козацима непокретности и тако су се све нише умножили. Било је међу њима сељака, грађана и мало племића. Године 1838. бијаша Козака 921.390, год 1880. 2.150.837; Некозака бијаше прве године 252.125, друге 2.926.526.

По народности су Козаци Мало- или Велико-Руси, но има међу њима и Татар и Калмука, Бурјата и Тунгуза, Киргиза, Башкира и других народности, према чему се управља и вјера. Многобројни су староверци. Мухамеданаца има међу Татарима и Киргизима, идолопоклоника међу Калмуцима и Тунгузима, а има и Јевреја.

Земљиште у Козака дијели се у трије: оно припада или цијелом племену или појединим станицама¹⁾ и селима или се својина приватнака.

Земљиште, које не припада ни станицама, ни чиновницима, зове се „резервно“ земљиште. Овим управљају мјесне власти, а увећавају се с њима станице, граде цтвени вјезбалишта, давају се у најам итд. Сваком мушкарцу се даје 30 дејсјатина урбарног земљишта, а осим тога свакој станица са једном црквом 300 дејсјатина земљишта. Земљиште станице стоји под управом општине и не смије никада прјеићи у туђе руке. Земљиште се дијели међу станицима, а сваки га има право уживати од своје 17 године. Овај га право

1) Станицу означава одлигала а воу зтне од

ваљо чисти бисер његове стварајуће снаге. У његовијем дјелима нема ничега лажног, нити варљивог, — он представља живот онако, како су га представљали најбољи руски класични писци — Тургенев, Гончаров и Гогољ. Као што они заслужују назив књижевника-умјетника, тако тај назив у потпуном смислу ријечи заслужује и Чехов.

Антон Павлович Чехов родио се у Таганрогу 17 јануара 1860 г. Отац његов био је прости „крјепости“ сељак. Прво образовање добио је у својој рођеној мјесту, где је и гимназију завршио. За тимем је, 1884 г, свршио медицински факултет у Москви, али се медицинском практиком никад занимао није. Почео је писати још као ђак, 1879 г. Први његови списи били су ситне, шaljиве причине, које су излазиле у шaljивим листовима: „Стрекоз“, „Будилнику“ и др., а затим у „Петерб. Газети“. Године 1886 постао је сарадник „Н. Времења“. Приче Чехова из првога периода његовога књижевнога рада биле су скупљене и издате у особитој књизи под насловом „Пестрије раскази“. Друга свеска изашла је 1887 г. под насловом: „Вз сумеркаш“. Овај зборник имао је велики успјех. Послије овога Чехов је почео писати и крупније ствари и штампао их је у већим мјесечним листовима: „Сјев. Вјеснику“, „Руској мисли“ и др. Популарност његова огледа се између осталог и у томе, што су његова дјела доживјела по више издања, тако да нека броје већ 14-то издање. Године 1901—2 издао је Марке целокупна дјела Чехова и давао их је као прилог к „Ниви“. Додније Чехов је почео да пише и драмске списе, који су му дали мјесто поред најбољих руских драматичара. Његови драмски производи улазили су редовно у репертоар руских позоришта; особито су велики успјех имали његови драмски списи: „Дјадја Вања“, „Чајка“, „Три сестре“ и његово најпозорије дјело „Вишњиви сад“.

Чехов је много путовао, а 1890 г. посетио је и острво Сахалин, које је и описао. Његово слабо здравље није му допуштало да живи на сјеверу, те је у потоње вријеме живио заједно с мајком на својој имањској кући у Јалти, одакле је по који пут посјеђивао Москву. Године 1900 био је изабран за члана Петроградске Академије Наука.

Име Чехова неће умријети, нити се заборавити у руској књижевности. Његова дјела даваће народу увијек ону чисту насладу, коју може дати само чиста и права умјетност и узвишени стварајући таленат.

(Споменик пок. Змају Јовану Јовановићу). Одбор српске женске Добротворне Задруге у Осјеку покренуо је мисао, да се омиљеном српском писанику Змају подигне достојан споменик. Како да се ова мисао оствари, изашло је у овом предлогу, који потписани одбор износи пред српски свијет, да га уважи, ако је за уважање. Споменик ваља да подигне српска младеж основних и средњих школа из свију крајева, у којима Србин живи, својим добровољним придозама. Најмањи прилог нека је 10 путара, који може и најсиромашније српско ђаче имати и на ову свету цијељ жртвовати. Скупљање добровољних прилога ваља да уму у своје руке Срби учитељи и професори, и Српкиње учитељице, а и одраслији ђаци. Скупљање треба да општење одмах почетком идуће школске године. Прихвати ли српски народ, Срби наставници и српска школска младеж овај предлог, на јавности је да каже, куда ће

уступити и друге, али тек на толико година, колико га он сам има право узживати. Године 1838. дала је влада у доском подручју ковачка земљишта и „чиновница“, по год. 1870. дошла су та земљишта у посјет сељака.

Благостање Козака зависи од пољодејства. Главна му је храна пшеница, али се сије и раж, јечам, оvas, просо или проја, крушник, а седи се и кртола. Од поврћа заузима првенство купус или зеље, а где висује градови далеки, тамо гаје и краставце, пицуне и диње. Од других културних биљака гаје лан, конопљу и дуван.

Козаци се баве и војарством, а саде јабуке, крушке и трешње, а у неким се крајевима баве и виноградарством. Кубански, астрахански и уралски Козаци гаје висуву лову само за соцветну употребу, али има и таквијех крајева, где добију за вино на годину и до 150 000 рубаља. Двијепо је развијено ливаларство, а сијена има толико, да се и извози. По далеким степима пасе стока под отвореним небом циједу годину. Шумарство још је у повоју, са шумама управљају поједине станице или цијела племена. Дрва се сијеку и продавају. Главна је привредна грана сточарство, али тачни статистички подаци мањвају, јер је међу Козацима, и стока Некозак. Особита пажња обраћа се ковацарству, јер без коња не има рускога Козака. Његов коњ није чисте расе, већ је укрстен с коњем калмучким, киргиским и башкирским. Мало је раста, грађе правде и особита му је врлина да подноси глад и жеђу. На кратким путевима заостаје за добрим јахањим коњем, али пре-

се добровољно придови шиљати, ко ће водити бригу о подизању споменика, где ће се споменик подићи (на гробу или другдје) и т. д.

Из сједнице одбора српске женске добротворне задруге, држане у Осјеку 17 јуна 1904.

Тајник: Председница:
Лазар Богдановић Мара Муачевић.

(Годишњи извјештај Академског Удружења Срба техничара у Бечу.) Академско Удружење Срба техничара у Бечу држало је 5 јула 1904 своју закључну главну скупштину, пред коју је Управни Одбор поднио овај годишњи извјештај за школску годину 1903/4.

Друштво је у току ове године добило два члана оснивача са улогом од 40 круна и то: г. Павле Урваш, инжењер и „Добротворна Српска Женска Задруга у Бечу“. Даље, бијаху тројица чланова стручњака и помагача и то: г. Милушин Миланковић, инжењер, Јован Симић, инжењер и Михаило Слјивица, абсолютрани техничар, а редовних је чланова било на концу године 25.

Удружење је држало десет друштвених сједница и научних састанака, на којима су чланови саслушали ова предавања:

1.) „О проблему трисекције“; 2.) „О конструкцији трећег коријена“; 3.) „Конструкција суме бесконачних геометријских прогресија. Графички критериј геометријских редова“ од г. Данила Ломчаровића, студ. техн.

4.) „О градњи босанских жељезница ускога колосјека и утисци са пута кроз Србију од г. Петра Пушника, инжењера.

5.) „О развјету електричног освјетљења“ од г. Тодора Миркова, студ. мех.

6.) „Нешто из грчке архитектуре“ од г. Александра Јамковића, студ. арх.

Предавања бившег нашег предједника г. Јована Симића: „О капиталу“, држано на друштвеним скупштинама год. 1901/2 уступљено је „Омладинском Гласнику“, који га штампа у својим свескама.

На главној редовној скупштини, држаног 5 јуна 1904 изабрало је друштво бивше своје чланове г. Петра Пушника, Милушина Миланковића, Јована Симића и Владимира Блашкова за почасне чланове „Акад. Удр. Срба техничара у Бечу“, хотећи им тиме изразити признање и захвалност на заслугама и труду око оснивања и учвршћивања овога друштва.

Ове је године имало друштво да забилежи један врло неспријатан догађај. Као одјек против њемачких демонстрација у Прагу бијаху номирн на бечком универзитету, који у мало да не захватили и бечку технику. Ректор ове школе издаде наредбу, да објаве друштвених сједница на техничким таблама смију бити само њемачким језиком писане и ако су догле сва њемачка друштва поред њемачког и свој матерински језик употребљавати могла. Против овога је предједник овог удружења, г. Влад. Блашак, у друштву са предједницима осталих њемачких друштava јавно најодлучније протествовао, због чега буде за увијек редован са ове технике. Ова од стране ректората до сада још не разложена, врло строга казна друштвеног предједника дубоко је потресла чланове удружења, али су се они ипак удржали од сваких демонстрација.

Стање благавице друштвене било је овако:

вали на далеким равницама 10—15 врта, а да не сустане. Да се коњарство што више развије, има на јужном Дону 782.658 десјатина, на којима су велике ергеле коња, па су и поједине општине дужне држати коње — Козаци воде и пчеле, али пчеларство развило се само међу кубанским, доњским, терешким и сибирским Козацима. Ови су године 1879. произвели меда, који је вриједно 334 000, 104.828, 87.517 и 3 522 рубаља.

Како многи козачки крајеви леже уз море и велике рибе богате ријеке, развило се рибарство особито Рибарски крајеви на Црном, Азовском и Каспијском мору, у којима живе Козаци, њихова су својина. Сав новац тече у благајну племена. Астрахански Козаци смију своја ловишта и изнајмити, а један дио рибе и за себе задржати. Особито је развијено рибарство код уралских Козака, којима припада цијела ријека Урал, у колико тече или просијеца њихове крајева. Према времену дијели се тај риболов у прољетни, љетњи и зимски. За првога и другог риболова риба се сели, да изабци своју икру, а Козаци пазу чамцима да лови. Зими се лови риба на Уралу у његовом горњем току, кад се је смрзнуо. Рибу туку рибари ошћима, на морском леду служе се особитим мрежама, цето тако и на ушћу Урала. Сваки Козак улови у савјетено врије и на дати знак, толико рибе, колико му је могуће и његова је то својина. Ово садржава козачки правилник, а само неке населбине имаду право од старине, да рибаре по мањим ријекама и језерима. Уралски Козаци смију рибарити и на Чалкар-језеру и његовим

Приход:
Остатак од год. 1903/4 — — кр. 122.86.
Од ушине и чланарине — „ 293.—
Поклон г. г. Дмитријади — „ 20.—
Разни приходи — — — — „ 6.—
Укупни приход кр. 441.86

Расход:
За стручне књиге и листове кр. 46.32.
На кореспонденцију — — — — „ 19.52.
Разни издаци — — — — „ 26.26.
Укупни расход кр. 92.10.
Према томе остаје у благајници кр. 349.76.

Ове школске године је друштво купило стручних књига за 40 кр. 20 пот., а добило је на поклон од г. П. Путника инжењера у Биограду: Основе рачуна вјероватноће и теорија најмањих квадрата од проф. М. Ј. Андоновића и таблице за „Wasserbau“ и поклон г. Вл. Цветановића: „Упутство у фотографију“ од Вл. Цветановића; те укупна вриједност књижице износи неких 1600 круна и броји 102 књиге у 132 свеске.

Бесплатно је друштво добивало ове листове: „Омладински Гласник“, „Застава“, „Трговачке Новине“, „Привредник“, „Дубровник“, „Глас Црногорца“, „Српски Вјесник“, „Родољуб“, „Народност“, „Братство“, а преплаћено је било на „Бранково Коло“, „Нову Искру“, „Reform“, „Zeitschrift des öst. Ing. und Arch.-Vereines“, „Bautechniker“ и Academy Architektur“.

На овој закључној скупштини изречена је хвала свима добротворима, члановима помагачима и горепоменим уредништвима, која су своје листове бесплатно слали, желећи да се на ове угледују и други српски родољуби, те да материјално помогну ово друштво.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 9 јула.

(Српски учитељи из Војводине у Црној Гори). У понедељник по подне, 5. о. м. стигло нам у госте наша браћа из Војводине — 36 српских учитеља, који су употребили љетни одмор, да пропутују нашим крајевима.

Раније изабрани одбор грађана дочекао је госте пред „Великом Локадом“, где се је мало починило, а послје довољног одмора госте су размјештени по најбољим нашим гостионицама. Мало иза тога опет су се сви окупили и пошли испред манастира на Орлов Крш, да се поклоне гробу Господара Владике Данила, где је ијеначки збир срп. учитеља стјепало три пута „вјечнаја памјат“. Сјутра дан прегледана је у појединостима наша престоница, а у 11 сати прије подне Њег. Кр. Височанство Господар благоволио је примити наше госте у аудијенцију. Послије тога поклонили су се госте Његовом Високопросветенству Господину Митрополиту Митрофану, који их је љубавно предусрио и благословио.

Послије подне прегледан је Зетски Дом, поворште, читалица, библиотека и музеј. Одатле се отишло у Војну Радионицу, где су прегледани ратни трофеји Црногораца, као и разне врсте топова, муниције, опреме ратне, ливница и т. д. За тимем се пошло на Обилића Пољану, да се види наша стојећа војска. По овоме је разматран Војни Стан са свијема својим дјеловима, па и само јело војничко.

У 6½ сати Г-ца Софија Петровна Мертаго, Началница Дјевојачког Института

притоцима и другим неким водама, где рибаре љети и зими.

До г. 1880. не бијаше тачних података о рибарству; г. 1879 уловило се риба у вриједности од 3.874.076 рубаља, од које суме отпадна на особу 1073 рубаља. Од минерала има у козацким крајевима каменог угљена, гвоздених руда, нафте и соли, на што Козаци не плаћају пореза. У доњским крајевима почели су копати угљен г. 1842, те су већ год. 1879 ископали 40.476.385 пудова, који је покрајинској благајни доноси 58.437 рубаља чистог добитка. Гвоздене руде ваде се од г. 1870, па су је ископали више, него су могли уновити г. 1880. лежало је пред рудокопима 835.973 пуда непроданих руда. Извори нафте дају се у закуп само на неким мјестима ваде нафту и Козаци. Важна су за Козаке њихова слана језера и свако себи начини соли по вољи, а плати за то незнатну суму у благајну. Гдје нема солила, добија свака душа 2 пуда и 5 фунта соли од државе бесплатно. У козацким крајевима има 40 сланих језера, из којих се вади сол.

Фабрика има међу Козацима мало. Они су у опште народ риђен више за бој него за привредни рад. На дати знак Козак се наоружа, оседла коња, бади се ца њега и дети као стријела на ону страну, с које је запријетила опасност. Данас је у томе погледу ипак мало боље, јер сада Козаци раде много више око земљодјелства и сточарства, те стога већ и подижу међу њима фабрике Некозаци.

(Саршаје се).

на Цетињу, примила је госте у Институту са прирођеном јој предуретљивошћу, веселом и љубавношћу и показала им је на растанку и Дјечији Сад — забавиште.

У 8½ сати отпочео је концерт у позоришту Зетског Дома, приређен од срп. учитеља. Концертат је удостојио посјете Њег. Кр. Височанство Господар са Њ. В. Књазом Петром, Њ. В. Митрополит, сви наши министри и великодостојници и многобројна остала публика. Сва мјеста у опште узврата су била. Концертат је испео на опште задовољство, што се је најбоље засвједочило непрестаним одобравањем и називањем вршилаца програма.

Послије концерта скоро цио остатак ноћи провели су гости у друштву с нашим интелегенцијом за заједничком трпезом у пјевању, свирању, декламовању, игрању и т. д. Сјутра дан на подне био је објед у „Локанди“, што га је гостима спремила наша интелегенција. Веселост за трпезом била је изванредна; здравицама, pjesми, декламовању није било броја. Одушевљење је било такво, да су се сви присутни ухватили пред гостионицом у коло и уз свирку тамбурица за дуго продужили pjesму и игрању. Најпослије дође час, да гости путују г. В. Петровић подиже на растанку чашу и лијепом здравицом захвали на дочеку. Кроз варош ишло се пјезајући а тамбураши свирајући — а до краја вароши испуно се бјеше силан свијет, који је госте пратио. Ту они сједоме у кола, пошто су се прије с Цетињанима срдечно опростили.

Од Цетиња до Његуша ишла је и пратња с гостима, а с Његуша су наша браћа Војвођани заблагодарили Њ. Кр. В. Књазу на милостином благовољењу.

Овом приликом одликовани су од Њ. Кр. В. Господара златном медаљом за ревност: г. г. проф. М. Ворђовић, В. Петровић, учитељ; И. Бајић, проф.; учитељ Милић и учитељ Периф. Одликованима срдечно честитамо, а свој нашој браћи жељимо срећан пут и повратак у домовину.

(† Др. Владимир Тројановић). У суботу, 3 јула, испустио је у Шибенику своју племениту и напашену душу познати борац за српска народна права на Приморју, Др. Владимир Тројановић. Читавим својим животом покојник је доказао, да је био честит и идеалан Србин, челичан карактер и да су му народне суетије и интереси били пречи од свега.

Др. Тројановић био је 6 година вацступник Боке которске на далматинском сабору. У потоње вријеме почео је душевно оболјевати, те је ишао у Град и Шибеник, да себи лијека потражи, али га не нађе, но тежи болести подлеже.

Смрт Тројановића без сумње је велики губитак не само за Србе на Приморју, него и за све Србе у опште, које је он подједнако својом патриотском душом љубио и за њих радио.

Покојник је оставио након себе удовицу и двоје дјеце, од којих му син учи гимназију, а кћер му се васпитава у Дјевојачком Институту на Цетињу.

Слава и вјечна поклој Владимиру Тројановићу, а његовој учивјелној породици и својим наше искрено саучешће.

Пишу нам из Шестана:

И ове године као обично, прослављен је дан 2 јула у обновљеној задужбини Јеле Балшића на остр. Брезовици на Скадарском језеру, близу села Мурића.

Народа из оближњих села било је доста и заступљене су биле све три вјероисповијести. У храму Божјем одслужена је најприје служба Божја, а за тимем је одржато боготдарење са многољетствјем за здравље и дуг живот Њ. Кр. Височанства Књагиње Милене, коју је милостиви Бог тога дана од тешке болести спасао и повратио своје Дому и народу. Иза тога је у овоме стародревном храму одржато молепетвије за побједу руског оружја на Далеком Истоку, а најпослије обављен је парастос и помен за покој душе знамените основатеље овога св. храма, Јеле Балшића, и свијех онијех, који у овоме храму и пред њим вјечити санак борави. Послије подна народ се је почео кућама разилазити, а пред вече је на острву опет настала тишина, која тамо вјечито влада.

(† Иван Вуица). Пишу нам из Никшића: у петак, 18 јуна т. г., послје тешог и дугог боловања преселио се у вјечност угледни грађанин никшићски Иван Вуица у 55 година свога живота.

У вријеме херцеговачког устанка Вуица, као католик, остави своје родно мјесто Мостар, те се придружи усташима, а по свршетку рата остане стално у Црној Гори, настани се у Оногшту и прими православље.

Вуица је био племенита срца и родољубиве душе — а од својих суграђана био је веома поштован и цијењен. — Он је при свима хуманим и опште корисним установама међу прима покизивао вољу и готовост, да за општу корист привнесе на жртву и свој труд и новац.

Њ. Кр. В. Господар, цијењени његове врлине и као војника и као грађанина, наградио га је орденом Данила I, медаљима за храброст и ревност, и споменицама — црногорском и руском. —

На глас о његовој смрти слегло се читаво грађанство, да покојника ожали и да ожаљеној фамилији саучешће изјави.

19 јуна у пет сати послје подне извршен је спровод, у ком је учествовало све никшићско грађанство и чиновништво, као и много народа из околине.

По сарпетку опијела мјесни парох и надвиратељ, г. Борђије Милановић, држао је врло лијепо пригодан надгробни говор о покојниковој раду и животу.

Сретан је онај који међу својим суграђанима може оставити тако поштено име и лијепо спомен, као што га је Иван Вуица оставио међу Никшићанима.

Нека му милостиви Бог дарује царство небесно. Јака му земља и вјечан спомен!

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

Рат између Русије и Јапана.

ПЕТРОГРАД, 4 јула. — Чује се да је крстарица „Новик“ проломилла опсадни ламац и отпловила у Владивосток.

ПЕТРОГРАД, 4 јула. — Цар се повратио данас послје подне у Петерхоф.

ПЕТРОГРАД, 4 јула. — (Званично). Александар јавља: по вјестима из Портартура била је битка 20 и 21 јуна око позиције Лувантјан; непријатељ је одбијен и његова утврђења Руси су заузеле; наши губитци износе: 2 официра и 35 војника убијених, а 6 официра, међу којима шеф главног штаба и ађутант генерала Стесеља, и 247 војника рањених; губитци јапански, како Китајци кажу, износе до 2000 људи; 23-ег јуна наша војска зауве брда, која доминирају над Лувантјаном; 19-ог јуна Јапанци су извели у Даљњему 20.000 људи и 50 топова. 26-ог јуна Јапанци се зауставише и утврдише у првим позицијама.

АДЕН, 4 јула. — Поштански њемачки параброд „Призц Хенрих“ заустављен је јуче послје подне од руске крстарице „Смоленск“ и приморан да му преда поштанске пакете, који су одређени за Јапан.

ПЕТРОГРАД, 5 јула. — (Званично). Сахаров јавља: Непријатељ се утврдио у кланцима између Фенчуљана и Модулина, а заузео је и кланац Сихоми и Канцијанпуца на истоку од Симучена; код Сунитедда Јапанци су концентрисали 5000 људи пјешадије с топовима и коњицом.

ТОКИЈО, 6 јула. — „Рајтер“ јавља: Куроки извјештава, да су двије руске дивизије очајно нападе на кланац Мотијен и да су одбјене; губитци су непознати.

ПЕТРОГРАД, 6 јула. — Куропаткин јавља: Била је велика битка 4-ог јула око Јанделина међу одјељењем генерала Келера и Јапанцима. Руси нападоше али се повукоше пред надмоћнијом силом, затијем бише нападнути и издржаше битку 15 сати, изгубивши више од 1000 људи. Ова је битка учињена с намјером, да се дознаде колика је сила непријатељска на тој страни.

ЛОНДОН, 7 јула. — „Рајтер“ јавља из главног штаба генерала Куроки: Јапанци су 4 јула изгубили 300 људи; они су имали свега једну бригаду и један батаљон војске.

СУЕЦ, 7 јула. — Инглески параброд „Малака“ стигао је јутрос под руском заставом, са екипажом и командом руском.

ПАНГАЈ, 7 јула. — „Рајтер“ јавља: Јапанска крстарица „Хонгконг-мару“ варобила је 1 инглески вапор.

ТОКИЈО, 7 јула. — „Рајтер“ јавља: Руске крстарице „Росија“, „Рјурик“ и „Громобол“ прођоше кроз мореуз Тсугару у Тахи океан и претекоше један јапански вапор на истоку од мореуза. Што је с вапором, не зна се.

ПОРТСАИД, 8 јула. — „Рајтер“ јавља: Инглески параброд „Малака“, што га Руси ухватише, стигао је јутрос овамо; на њему је руска

застава и руски капетан са 4 официра и 45 морнара; „Малака“ је објављена као залпљењена и свака комуникација с обалом забрањена је.

ТОКИЈО, 8 јула. — Јапански вапор што га зароби руска владивосточка ескадра ослобођен је, а ескадру гони на исток одјељење јапанских торпедјача.

ПЕТРОГРАД, 8 јула. — Куропаткин јавља: Никакве промјене нема на јужном фронту војске; 5 јула велика војска јапанска кренула се напријед према Сикојану на путу између Јаојанга и Сајматон.

ЛОНДОН, 8 јула. — „Рајтер“ јавља: Инглески посланик у Петрограду предао је руској влади енергичан протест поводом хватања „Малаке“ и захтјева да се одмах ослободи, доказујући да муниција на броду припада британској влади и одређена је за инглеску флоту у китајском мору, што се види по званичној владиној билеви на савдудцима; осим протеста Инглеска доставља Русији до знања, да би то могло имати теже послједице.

ЛОНДОН, 9 јула. — „Деликроникл“ јавља из главног штаба Курокијена: Јапанци, чујући за напад од 6 јула на кланац Мотијенски, нападоше на крајње десно руско крило и повукоше се натраг; кад им стиже помоћ нападоше поново и битка је трајала, док је Русима нова помоћ стигла.

ТЈЕНЧИН, 9 јула. — Чује се да су Јапанци јуче бомбардовали Портартур.

ПЕТРОГРАД, 9 јула. — Куропаткин јавља да од јуче нема никакве промјене на бојишту.

ЛОНДОН, 9 јула. — „Делителеграф“ јавља из Мукдена од 6 јула: бије се жестоки бој; Јапанци са надмоћном снагом нападоше Русе, који се изврсно бране; губитци су велики.

ПРИЗ, 9 јула. — „Хавасова агенција“ јавља из Петрограда: по вјестима што их је добио „Руски Листок“ у Москви, источна Курокијева војска сломила је лијево крило руске војске и Јапанци марширају на Мукден.

ЛОНДОН, 10 јула. — „Рајтер“ јавља из Петрограда, да је руска влада одговорила на ноту инглеску данас послје подне и обежала, да „Малака“ неће бити послата пред суд и да сличних случајева неће по данас бити; роба коју „Малака“ носи, биће ради формалности прегледана у једном од пристана Средиземног мора; потраживање накнаде за задоцњење „Малаке“ извршиће инглески посланик у своје вријеме.

ЛОНДОН, 10 јула. — „Рајтер“ јавља, да је број убијених у битци од недеље на кланду Мотијенлину тако велик, да их није могуће сачувати и војска Курокијева спаљује их.

ПЕТРОГРАД, 5 јула. — Вицегувернер јелисаветопољске губерније Андрејев ивдајински је убијен на улици; погођен је са 6 метака из револвера; убица је утекао.

ЦАРИГРАД, 9 јула. — Код Тепафачи, 5 сати на југо-истоку од Витоља, била је битка с четом усташа од 15 људи, од којих је 5 убијено; доказано је да је та чета недавно стигла из Бугарске.

СТЈЕЧАЈ.

К. Ц. Државној Гимназији на Цетињу потребно је у 1904—5 школској години пет наставника:

1. Два професора за латински и грчки језик, уз који живи (српски, руски, њемачки, француски и талијански);
2. Један професор за природне науке уз математику и физику;
3. Један учитељ за цртање и калиграфију;
4. Један учитељ за музику и пјевање.

Првијенство ће уопште имати они наставници, који су већ с усјехом радили у којој гимназији.

Пријаве треба упутиати канцеларији Министарства Просвјете и Црквенијех Послова на Цетињу до 1. августа о. г.

Цетиње, 25 маја 1904. г.

Број 2008.

Министарство Просвјете и Црквенијех Послова.

ОБЈАВА.

Поштанско Телеграфском Одјељењу Књ. Министарства Унутрашњих Дјела, потребна је за поштанске штале у ниже наведеним мјестима годишња потрошња хране за коње:

	овса	килогр.	сијена	килогр.
За Цетиње	37.000		22.000	
„Бегуте	20.000	„	12.000	„
„Котор	12.000	„	9.000	„
„Рајеку	5.000	„	3.000	„
„Подгорицу	13.000	„	7.000	„
„Д-град	20.000	„	13.000	„
„Никшић	30.000	„	—	„
„Вир	18.000	„	13.000	„
„Пристан	7.000	„	4.000	„
Свега	135.000		83.000	

Ради набавке горње количине овса и сијена Одјељење ће у својој канцеларији 18/31 јула тек. год. од 9 сати на јутра до 11 сати прије подне држати јавну лицитацију.

Лиферант ако је црногорски држављанин, треба да положи предходно кауцију од 5.000 круна у новили у непокретној имовини; ако је цу страни поданик 10.000 круна.

Број 3839. Из Поштанског Телеграфског Одјељења Књ. Министарства Унутрашњих Дјела 22 јула 1904 на Цетињу.

1—2

ОБЈАВА.

Према ријешњу Књ. Министарства Правде, актом од 15. јуна 1904. год. број 2673, Управа централног Казненог Завода у Подгорици држаће јавну лицитацију 22. јула тек. год. о закупу осуђеничке хране за 1. годину — од 1. августа оне, до закључно 31. јула 1905. године, на основу чега се позивају сви они, који би вољни били лицитирати, да се тода дана пријаве тачно у 8 сати прије подна у управину канцеларију, гдје ће се и лицитација држати, а до тада сваког дана могу се добити у истој и ближа обавештења о условима обавезе и прописа хране.

Подузимач, коме се речена лиферација уступи, дужан је положити кауцију 100 наполеона у готовом новцу или сигурном јемству, или 150 наполеона у сигурној валути.

Број 257. — Из канцеларије Управе централног Казненог Завода у Подгорици, 21. јуна 1904. год.

Приватне објаве.

ОБЈАВА.

Са нотом достављеном од стране трговачког суда Његовог Величанства, данас је бившежник Георг Алфред Пате, за своје ниже поменуте клијенте преао извадак овђе у препису приложен, да неће буде публициран према свим законским захтјевима и оглашен према члану 41 наредбе број XIII од 1857 који гласи овако:

Екстракт извађен из акта ликвидирања и договора закључен с мојим актима 5 марта 1904, између трговца Вилијам Голшера у име његово и као пуномоћника његове браће трговца Густава и Јамеса за фирму О. Ф. Голшер и Син, с једне стране, и трговца Емила Хамера у име његово и као пуномоћника трговца Томсон, обојица за њихову фирму Хамер и Томсон Малта, с друге стране.

13. Поменути Вилијам Голшер у име своје и у име горепомнутих изјављује, да је пренио своју радњу и ону својих другона у друштво: „The Anglo Montenegrin Trading Company Limited“ на поменутог Хамера у име његово и у име горепомнутих, а она, т. ј. поменути Голшер, престала су имати ма каквог интереса у том друштву.

14. Поменути Хамер и Томсон имаће право да воде трговину под фирмом „The Anglo Montenegrin Trading Company Limited“, именоване ликвидатора са овим се уклапа.

Истинити екстракт објављен, данас 4 априла 1904 г.

(потписом) Георг Алфред Пате државни нотар у Малти.
Заведено у записник Највишег Суда Његовог Величанства у уторник 5 априла 1904.
(потписати) Рикард Манара одабрани Регистратор

P. 216

Бр. 67

1—2

НАЗНАЊЕ

Јављамо свијема поштованим путницима како са стране тако из унутрашњости, да смо предузели колску радњу досадашњу Илије Богданова и друштва.

Зато молимо поштоване путнике да се обраћају нама за кароце и друге потребе; за тачност и сигурност препорука су добра кола и брза услуга.

Цетиње, 9 јуна 1904 год.

С поштовањем

Бајо и Илија — браћа Почепа.

P. 57

Бр. 68

1—1

4 ПАРА ЦРЕВАЉА САМО ЗА 7 ФРАНКА
— франко — ривалсом

1 пар мушких, 1 женских цреваља вајновијег фазона, жуте или прне коже, јавних бонова, клинцима, везицама; 1 пар мушких, 1 женских, најелегантнијих, јавних, модних. Довољно означити дужину ноге.

Нарудбина се може примјенити, или новац повратити.

Schuh-Exporthaus

A. Gelb, Krakau Nr. 42.

P. 50

Бр. 69

1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти нашег нигда не заборављеног мужа, односно оца

Ивана Вуице,

који се послје тешког и дугог боловања у 65 години у вјечност преселио, сматрамо за особиту дужност: изјавити своју срдечну благодарност, поштовањем Никшићском чиновништву, свештенству, школским наставницима, грађанству, као и свијема пријатељима и познаницима, који у великом броју дођоше те нашег милостивог покојника ожалише и до вјечне куће допратише.

Срдечна хвала мјесном пароху и надвиратељу који је држао надгробно слово о раду и животу покојникову — с чим је удвјестеној породици и пријатељима бод ублажио.

Срдечна хвала и оној господи, која нам телеграфски, писмено или на ма који начин своја саучешћа изјавише и бод ублажише.

И опет видимо срдечна хвала свијема и свакоме, који нам се у овој претешкој тузи сјетише.

Никшић 18 јуна 1904.

Ожалошћена породица:

супруга: Нонка; синови: Душан,

Вељко, Гојко и Гавро; кћер: Василија.

P. 140

Бр. 70

1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти и погребна нашег непрежаљеног стрица

Нова Д. Бакића,

официра у пензији,

који се послје кратког али тешког боловања, у 60 год. свога живота, пресели у вјечност, — сматрамо за свету дужност изјавити своју најсрдечнију благодарност свијема нашим главарима, грађанским и војничким, као и осталој браћи Васојевићима, који у великом броју дођоше, покојника ожалише, до вјечне куће допратише и нама тугу ублажише. — Нека је хвала и свијема пријатељима, који нам телеграфски или писмено своја саучешћа изјавише.

А такође нека је велика хвала г. Др. Усеин Ефендији, Царско-Отоманском војном лекару, на његовим живим заузимању, да болесника од смрти отргне.

Забрбе, (Васојевићи) 4 јула 1904.

Ожалошћени синови:

Божина Томан, Милан, Вадо и

Милија Николић — Бакићи.

P. 120

Бр. 71

1—1